

O'ZBEKISTONDA NOSTALGIK (QO'MSASH) TURIZMNING TASHKILIY MEXANIZMI

Asadova Aziza Olimjonovna

“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros
Xalqaro universiteti, tayanch doktorant

aziza_asadova@mail.ru

Annotatsiya: ushbu maqolada O‘zbekistonda nostalgik turizmni rivojlantirish borasida olib borilayotgan davlat siyosati, tashkiliy masalalar hamda nostalgik turizmni ommalashtirishda yordamchi qonun hujjatlari haqida batafsil yoritilgan. Keltirilgan fikrlar va mulohazalar tahlil qilinib, tashkiliy mexanizmni yanada takomillashtirish bo‘yicha takliflar berilgan.

Kalit so‘zlar: turizm, nostalgik turizm, taraqqiyot strategiyasi, diasporalar, vatandoshlar, konstitutsiya, viza

O‘zbekistonda turizm keng rivojlanayotgan sohalardan biri bo‘lib, turizmning davlat tomonidan rivojlantirishga oid davlat dasturlari yilbo‘yi amalga oshirilmoqda. Bugungi kunga qadar O‘zbekistonda turizmga oid 1 ta qonun, 11 ta prezident farmoni, 15 ta prezident qarori, 25 ta Vazirlar Mahkamasi qarorlari qabul qilingan. Bundan tashqari “O‘zbekiston-2030” strategiyasida ko‘rsatilgan 100 maqsadning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi turizmni rivojlantirishga samarali hissa qo‘shadi. Ushbu strategiyaning “V. Mamlakatni xavfsiz va tinchliksevar davlatga aylantirish ishlarini davom ettirish” ustuvor yo‘nalishining asosiy maqsadlaridan biri xorijdagi vatandosh va yurtdoshlarimiz bilan doimiy aloqalarni yo‘lga qo‘yish maqsadi nostalgik turizmni yanada ommalashtirish va rivojlantirishga olib keladi. Uzoqdagi vatandoshlar bilan doimiy aloqa o‘rnatish, ularni qo‘llab-quvvatlash maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Millatlararo

munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi farmoni¹ qabul qilingan.

Ushbu farmonga ko'ra, bugungi kunda respublikamizda faol “xalq diplomatiyasi” asosida chet eldagi vatandoshlarimiz bilan muntazam va o'zaro foydali munosabatlarni yo'lga qo'yish, xorijiy mamlakatlar bilan do'stona munosabatlarni va madaniy-ma'rifiy aloqalarni mustahkamlash orqali o'z faoliyatini O'zbekistonda yashab kelayotgan barcha millat va etnik diasporalarning tarixi, madaniyati, ma'naviy qadriyatlari, milliy an'analari va urf-odatlarini saqlash hamda har tomonlama rivojlantirish tamoyillariga asosan olib borayotgan Respublika baynalmilal madaniyat markazi, 138 ta milliy madaniy markazlar, O'zbekiston xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik va madaniy-ma'rifiy aloqalar jamiyatlari kengashi, shuningdek, 34 ta do'stlik jamiyatlari muvaffaqiyatli faoliyat yuritib kelmoqda. Bundan tashqari, 16 ta konfessiyaga tegishli 2300 ga yaqin diniy tashkilot faoliyat yuritadi².

Fuqarolar totuvligi barqarorligini, turli millatlar vakillari o'rtasidagi tinchlik va hamjihatlikni ta'minlashga, vatandoshlarimiz ongida ko'p millatli yagona oila tuyg'usini mustahkamlashga, milliy madaniy markazlar va do'stlik jamiyatlari faoliyatini har tomonlama qo'llab-quvvatlash va yanada rivojlantirishga, xorijiy mamlakatlar bilan madaniy-ma'rifiy aloqalarni kengaytirishga, mamlakatimizning jamiyat turli sohalaridagi yutuqlari mazmun va mohiyati targ'ibotiga, shuningdek, ushbu yo'nalishda bajarilayotgan ishlarni va amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarni samarali muvofiqlashtirishga yo'naltirilgan davlat siyosatini bosqichma-bosqich ro'yobga chiqarish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalari qo'mitasi tashkil etilgan³.

¹O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”, 19.05.2017 yil PF-5046-son <https://lex.uz/docs/-3210345>

² <https://yuz.uz/uz/news/millatlararo-totuvlik-va-dinlararo-bagrikenglik-yuksalish-poydevori> Murojaat qilingan sana: 08.06.2023

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”, 19.05.2017 yil PF-5046-son <https://lex.uz/docs/-3210345>

Bundan tashqari o‘zbek diasporlarini dunyoning istalgan nuqtasida ularni himoya qilish hamda g‘amxo‘rlik ko‘rsatish ishlarini Davlat miqyosida kafolatlash, xavfsizligini ta‘minlash maqsadida yangilangan O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 22-moddasida “O‘zbekiston Respublikasi o‘z hududida ham, uning tashqarisida ham o‘z fuqarolarini huquqiy himoya qilish va ularga homiylik ko‘rsatishni kafolatlaydi”⁴ degan yangi modda qo‘shilgani bejizga emas. Bundan tashqari, mamlakatimiz hududida xorijiy davlat fuqarolarining bo‘lishi, erkin harakatlanishini ta‘minlash maqsadida Konstitutsiyaning 23-moddasida “O‘zbekiston Respublikasi hududidagi chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning huquq va erkinliklari xalqaro huquq normalariga muvofiq ta‘minlanadi” deb keltirib o‘tilgan.

Mamlakatimizda turizm va uning istiqbolni yo‘nalishlarini yanada rivojlantirish, xorijiy fuqarolar uchun yengilliklar yaratish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasiga xorijiy fuqarolarning kirishi tartibini optimallashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 2018-yil 4-iyuldagi 3836-sonli qaroriga muvofiq va mamlakatga chet el fuqarolari kirish tartibini takomillashtirish maqsadida 2018-yil 15-uyuldan 51 davlat fuqarolariga elektron viza olish ya‘ni viza rasmiylashtirishning soddalashtirilgan tartibidan foydalanish amal qiladi. Shuningdek, ma‘lum qoidalarga ko‘ra 101 davlat fuqarolariga O‘zbekistonda besh kungacha vizasiz kirish tartibi amal qiladi.

Hozirda Qirg‘iziston (60 kungacha), Tojikiston (30 kungacha), Armaniston, Belarus, Gruziya, Moldova, Ozarbayjon, Qozog‘iston, Rossiya va Ukraina bilan ikki tomonlama vizasiz rejim o‘rnatilgan. Birlashgan Arab Amirliklari, Fransiya, Germaniya, Isroil, Kanada, Indoneziya, Koreya Respublikasi, Malayziya, Singapur, Turkiya, Yaponiyava boshqa davlat fuqarolari uchun 30 kunlik muddatga vizasiz tartib joriy etilgan⁵ bo‘lib, ularning safi kundan-kunga kengayib bormoqda.. 2023-yil 5-iyundan boshlab 30 kunlik muddatga vizasiz tartib Qatar fuqarolari uchun ham joriy etildi⁶.

⁴O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 2023-yil, 30 aprel. <https://constitution.uz/uz>

⁵ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi PF-5611-son Farmoni <https://lex.uz/docs/4143188#4152586>

⁶ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Qatar davlati fuqarolari uchun O‘zbekistonga kirishda vizasiz rejimni belgilash to‘g‘risida” PF-86-son, 05.06.2023.

Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar bilan doimiy muloqot va hamkorlikni rivojlantirish, ularning mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlardagi ishtirokini rag‘batlantirish, shuningdek, huquq va manfaatlarini to‘laqonli va har tomonlama himoya qilishga ko‘mak berish borasida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar bilan hamkorlik sohasida O‘zbekiston Respublikasi Davlat siyosatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”⁷gi qaroriga binoan xorijdagi diasporalarga O‘zbekistonga kirishda imkoniyatlar yaratish va vaqtincha bo‘lishlari uchun shart-sharoitlar yaratish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar va ularning oila a‘zolarini O‘zbekiston Respublikasiga taklif qilishni rasmiylashtirish va ko‘p martalik kirish vizalarini berish hamda ularni ichki ishlar organlari tomonidan vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida”⁸ gi qarori qabul qilindi.

Ushbu qarorning 1-ilovasiga ko‘ra, **vatandoshlar** — kelib chiqishi O‘zbekiston Respublikasidan bo‘lgan, xorijga chiqqan va xorijiy davlat fuqaroligini yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxs maqomini olgan, tarixiy Vataniga ma‘naviy va madaniy nuqtai nazardan mansublikni his qilgan hamda etnik va til nuqtai nazaridan o‘zini o‘zbeklar yoki qoraqalpoqlar sifatida identifikatsiya qilgan hamda O‘zbekiston bilan har tomonlama aloqa qilish istagida bo‘lgan xorijda istiqomat qilayotgan xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslardir. Ularga **VTD turdagi kirish vizasi** — O‘zbekiston Respublikasida doimiy istiqomat qiluvchi va uning fuqarolari bo‘lgan qarindoshlari tomonidan berilgan taklifnoma asosida keladigan, amal qilishi mobaynida O‘zbekiston Respublikasi hududiga cheklanmagan marta tashrif buyuradigan vatandoshlar va ularning oila a‘zolari uchun 2 yil

⁷ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar bilan hamkorlik sohasida O‘zbekiston Respublikasi davlat siyosatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2018-yil 25-oktabrdagi PQ-3982-son <https://lex.uz/acts/-4022649>

⁸ O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar va ularning oila a‘zolarini o‘zbekiston respublikasiga taklif qilishni rasmiylashtirish va ko‘p martalik kirish vizalarini berish hamda ularni ichki ishlar organlari tomonidan vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida” Qarori 17.04.2019 yildagi 326-son <https://lex.uz/acts/4293592#-4299964>

muddatga beriladigan viza toifasi taqdim etiladi. Mamlakatimizda bo‘lib turgan vatandoshlar o‘z xoxishlariga ko‘ra mehmonxona, davolash muassasalari, sanatoriy va dam olish uylarida hisobdan o‘tgan holda vaqtincha bo‘lishlari yoki turgan joylarida vaqtinchalik propiskadan o‘tib hududiy ichki ishlar organlarida hisobda turib xususiy uy-joylarda yashashlari mumkin.

Yuqorida keltirilgan davlat siyosati sabab olib borilayotgan chora-tadbirlar nafaqat o‘z yo‘nalishi bo‘yicha balki nostalgik turizmning ham samarali rivojlanishiga ulkan hissa qo‘shadi. Ushbu tashkiliy mexanizmlar nostalgik turizmni yanada rivojlantirish, mamlakat orasida ommalashtirish uchun xizmat qiladi. Bundan tashqari tadqiqotlar orqali nostalgik turlarni yaratish masalalari ham tashkiliy mexanizmlarni kuchaytirish orqali yechiladi. Bunda yuqorida ko‘rsatilgan tashkiliy mexanizmlardan foydalanib, turistik firmalar yordamida yanada ko‘proq turistlarni jalb etib, diasporalar va vatandoshlar orasida yangi turistik yo‘nalishlarni yaratish vazifalari qo‘yiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 2023-yil, 30 aprel. <https://constitution.uz/oz>
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi PF-5611-son Farmoni <https://lex.uz/docs/4143188#4152586>
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Qatar davlati fuqarolari uchun O‘zbekistonga kirishda vizasiz rejimni belgilash to‘g‘risida” PF-86-son, 05.06.2023.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar bilan hamkorlik sohasida O‘zbekiston Respublikasi davlat siyosatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2018-yil 25-oktabrdagi PQ-3982-son <https://lex.uz/acts/-4022649>
5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar va ularning oila a‘zolarini o‘zbekiston respublikasiga taklif qilishni rasmiylashtirish va ko‘p martalik kirish vizalarini berish hamda ularni ichki ishlar organlari tomonidan vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida” Qarori 17.04.2019 yildagi 326-son <https://lex.uz/acts/4293592#-4299964>